

І. П. Мегела

Залка Мате

ЗАЛКА Мате (Zalka Máté; справж. – Бела Франкль; Béla Frankl; 23. 04. 1896, с. Матольч, нині Угорщина – 11. 06. 1937, pobl. м. Уеска, Іспанія, 1979 перепохов. у Будапешті) – угорський письменник, громадсько-політичний діяч. Закін. гімназію в м-ку Мтезалка (1911). У 1-й світ. війні як молодший офіцер австро-угор. армії брав участь у боях на Італ. і Сх. фронтах. 1916 pobl. Луцька потрапив до рос. полону. Після більшов. перевороту 1917 приєднався до комуніст. руху. Від 1918 – чл. Федерації іноз. груп ЦК РКП(б), брав участь у бойових діях в Сибіру та на Далекому Сході. Від 1920 – на команд. посадах у Червоній армії, воював у складі 1-ї кінної армії на Житомирщині та Рівненщині. 1921–23 – командир кавалерій. полку ВЧК–ГПУ, брав участь у ліквідації повстан. загонів Н. Махна. 1925–28 – директор Театру революції у Москві. Від 1928 – в апараті ЦК ВКП(б), чл. бюро Міжнар. об'єднання рев. письменників. Від 1936 в Іспанії під іменем генерала Пауля Лукача командував 12-ю інтернац. бригадою респ. військ, загинув під час бомбардування. Як письменник дебютував оповіданнями 1924. Більшість із них – «Ногуа» (1924; в укр. перекл. В. Сосюри – «Ходя», Х., 1930), «Lovaskaland rádióval» («Кавалерійський рейд», 1929), «Két alma» («Яблука», 1934) та ін. – присвяч. бойовим діям 1918–20. Щоліта 1928–36 жив у с. Білики (нині смт Кобеляц. р-ну Полтав. обл.), яке нагадувало йому батьківщину; тут написав найвідоміший свій роман «Doberdó» (Москва, 1936; укр. перекл. А. Хуторяна – «Добердо», К., 1938), у якому викривав безглуздя й несправедливість 1-ї світової війни. З. підтримував творчі зв'язки з Л. Первوماйським, І. Микитенком, І. Куликом, М. Кулішем, О. Ковінькою, П. Капельгородським, Ю. Смоличем, Ю. Яновським. Перед від'їздом до Іспанії відвідав могилу Т. Шевченка у Каневі. Окремі його твори переклали українською мовою також Д. Бедзик, М. Оглоблін, Г. Левченко, Ф. Гавриш, Л. Довнич, Є. Литвиненко, Ю. Попсуєнко, М. Лембак. Ім'ям З. названо вулиці в Києві, Севастополі, Сімферополі, Запоріжжі, а також Центр. бібліотеку Кобеляц. р-

ну; він став героєм творів О. Гончара, Ф. Потушняка, Т. Масенка, Л. Первомайського та ін.

Основні твори

Válogatott elbeszélései. Budapest, 1952; укр. перекл. – Повість про вічний мир. Х., 1929; Бунт: Оповідання. Х., 1930; Москва; Х.; Мінськ, 1931; Перший (Париж 1871). Другий (Верецьке 1914). Третій (Петроград 1917): [Оповідання]. Х.; К., 1930; Хоробрий кравчик: Повість. Х.; К., 1930; Село за туманами: Роман. Х., 1931; Кінець походу: [Оповідання]. Х.; К., 1933; Мирослав воює: [Оповідання]. К.; Х., 1936; Добердо: Роман. Оповідання. К., 1985.

Рекомендована література

1. Цимерінов Б. Мате Залка в Харкові // Прапор. 1960. № 1;
2. Ковінька О. Мої зустрічі з Мате Залка // Зоря Полтавщини. 1961, 10 черв.;
3. Ротач П. Білецький житель Матвій Матвійович // Друг читача. 1962, 7 черв.;
4. Микитенко О. Мате Залка і Україна // Всесвіт. 1971. № 4;
5. Шахова К. Сонячний Мате // Там само. 1976. № 8;
6. Журахович С. Один день з Мате Залкою // Україна. 1977. № 50;
7. Про Мате Залку. К., 1979.

Бібліографічний опис:

Залка Мате / І. П. Мегела // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2010. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-14794>. – Останнє поновлення : 1 січ. 2023.

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).